

המעצר על סיפון Cadio סיפורו של מנחם ("צ'רצ'יל") כהן ז"ל הקדמה: יהודה בן-צור

הקדמה: מהפלי"ם למוסד לעליה ב' - דרכי היציאה מהארץ לאירופה
שליחתם של חברי הפלי"ם לאירופה נעשתה ע"י המוסד לעליה ב' בדרכים רבות ומגוונות:

- א. התחזות לחייל בצבא הבריטי החוזר ליחידתו באירופה.
 - ב. באמצעות הספינות שהצליחו להוריד את המעפילים.
 - ג. בספינות משא בבעלות יהודית, כגון 'דורי' ו'עדה'.
 - ד. כנוסעים סמויים באוניות נוסעים.
 - ה. בטיסה בדרכונים מקוריים או מזויפים.
- להלן עדותו של מנחם ("צ'רצ'יל") כהן ז"ל, מה- 5.2.1963, על נסיעה כנוסע סמוי ביוני 1947 שהסתיימה במעצר (קיצורים... והערות בסוגריים [] – יהודה בן-צור).

עדותו של "צ'רצ'יל"

"לאחר שהייה קצרה בארץ [בסיום משימתו כמפקד ספינת המעפילים 'שאר ישוב' באפריל 47] יצאתי... לחו"ל במגמה... להצטרף ל'יציאת אירופה' [אקסודוס 47]. הפלגתי באונית-נוסעים [ומטען] יוונית [Cadio] עם... אפרים טאמן-טלמן, ראובן הירש... פבי גבר¹ ושני יהודים אמריקאים... מח"ל... [פקובסקי ושמטרלינג והיו עוד שניים שלא היו מעורבים באירוע, רוטטוקר וסוקולוף].

ניירותי זויפו בצורה לא מוצלחת... הסתמכנו על הקצין הראשון... שלקח אותנו תחת חסותו [תמורת שוחד]. בנמלי אלכסנדריה ובירות התחבאנו... בכעין טנק של מים. כנראה שעל האוניה היה... סוכן האינטיליג'נס הבריטי וכשהגענו לפיראוס... נדרשנו לצאת לבדיקה ולהראות את תעודותינו... כשנתבענו לרדת מהאוניה התנגדנו... ושוטרים הורידונו בכוח".

הודעה על המעצר נרשמה ב'יומן המבצעים' של המוסד לעליה ב' בפאריס: "7/6/47 נתקבל ב'סידני' [מרסיי] אצל אחד החברים מברק מ'פוקס' [כינוי 'קדיו'] אשר מתוכנו המשובש יש להבין כי ששת הימאים הנמצאים ב'פוקס' - נעצרו ב'טנור' [יון]. סה"כ נמצאים על 'הפוקס' עשרה [טעות, היו רק: שמונה, ארבעה 'סמים' אמריקאים, מח"ל] וארבעה ימאי פלי"ם.

"הושיבו אותנו בבית סוהר... בו שהינו שבועות אחדים... לאחר קשיים... עלה בידינו להשיג קשר ליהודי המקום, מה שהצילנו מחרפת רעב... [העצירים] היוונים, חברינו לכלא, תרמו לנו מסעודתם, עד לבוא העזרה... מהקהילה היהודית".

"באותה תקופה, [הייתה] מלחמת האחים [ביוון]... דיה הייתה הלשנה על מישהו שקומוניסט הנהו כדי להושיבו בכלא. חששנו שיצרפו אותנו למסגרת המאסרים מסוג זה שעלולים... להסתיים בהוצאה להורג. לא יכולנו לגלות שאנו אנשי 'עליה ב'. טענו שיש לנו קרובים... באירופה ומטרתנו לעזור להם... הקהילה באה לעזרתנו ואף הודיעה לארץ על מאסרנו.

¹ לדברי פבי גבר הוא לא היה על 'קדיו'. לעניות דעתי, היה זה אריה ויצמן ז"ל שהיה העצור הישראלי הרביעי (וילי רוטטוקר שולל אפשרות זו). י. ב-צ.

[באחד הימים ביקר אותנו] אחד שהציג עצמו כיהודי עיתונאי. מבטאו היה אנגלו-סכסי. הוא טען ששמו משה פרלמן (מויש). לא הכרתי אותו וחששתי לגלות לו את זהותנו. שתקנו כדגים והוא התרגז... לאחר [מכן] התברר לנו שהוא... איש משלנו... מסרנו לו שאנחנו רוצים להתקשר עם עו"ד בעזרת הקהילה היהודית. [בינתיים] ישנו על הרצפה ללא מזרונים ושמיות עד שקבלנו [את] עזרתה של הקהילה.

התנהל משפט. מצדנו פעל עו"ד של הקהילה... פסה"ד שניתן היה מאסר לחודשיים או קנס. הקהילה (יתכן בעזרת... 'ההגנה') שילמה. חשבנו שיצאנו לחופשי, אבל בגלל לחץ הבולשת הבריטית המשכנו לשבת בבית הסוהר וכשהאוניה [קדיו'] הגיעה חזרה לפיראוס, הובלנו אליה ל"אחר כבוד" והושבנו בתא שדלתו ננעלה עלינו והוסענו ארצה כאסירים. ישיבתנו בכלא עד לבואנו ארצה, ארכה כחודשיים.

בארץ החלו לחקור אותנו אנשי ה- C.I.D. וכביכול בדרך מקרה ראינו אצלם את תמונותינו ושמותינו. הוכנסנו ל'קישלה' בעיר התחתית של חיפה ומשם הצלחנו... להודיע על בואנו. לאחר שבועיים שוחררנו בערבות כספית ובתוספת התחייבות שלא נעזוב את הארץ".

(-) מנחם כהן.